

Handreiking – Overgangsrecht

Versie 1.0

Vastgesteld door de Bestuurlijke Ketenraad op 20 december 2019.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding en doel van de handreiking	1
2.	Verwachte knelpunten	2
3.	Oplossingen, uitgangspunten en afspraken.....	2
4.	Rechtspositie.....	6
4.1	Wet Bopz.....	6
4.2	Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (Wvggz)	7
4.3	Wet Zorg en Dwang (Wzd).....	8
5.	VRAGEN.....	10
5.1	Wvggz.....	10
5.2	Wzd	11
6.	BIJLAGEN.....	14
6.1	Knelpunten in de uitvoering van het overgangsrecht	14
6.2	Overgangsbepalingen Wvggz.....	14
6.3	Memorie van toelichting Wvggz	15
6.4	Overgangsbepalingen Wet zorg en dwang.....	15
6.5	Memorie van toelichting Wzd.....	16

1. Inleiding en doel van de handreiking

Op 01-01-2020 is de inwerkingtreding van de Wet verplichte GGZ en de Wet zorg en dwang een feit. Beide wetten vervangen de Wet Bopz. Omdat er verschillen zijn tussen de Wvggz en de Wzd voor wat betreft het overgangsrecht en de ketenpartners OM, GGZ Nederland en Rechtspraak momenten van piekbelasting verwachten bij de overgang van Wet Bopz naar met name de Wvggz, is een Handreiking Overgangsrecht opgesteld.

Deze handreiking bevat afspraken tussen verschillende ketenpartners en is primair bedoeld voor OM, GGZ Nederland, Rechtspraak en IGJ. Deze afspraken zijn voorbereid door een werkgroep waarin ook nog vertegenwoordigers participeerden van de ketenpartners VNG, NVvP, NOVA, PVP en VWS (wetgevingsjuristen van de Wvggz en Wzd). Hoewel de handreiking primair is bedoeld voor OM, GGZ Nederland en de Rechtspraak is voor het behalen van succes met deze handreiking ook de medewerking nodig van de andere

ketenpartners.

2. Verwachte knelpunten

Bij aanvang van de werkgroep is een inventarisatie gemaakt van verwachte knelpunten. Hieronder volgen enkele voorbeelden van de geïnventariseerde knelpunten:

- **RM's op grond van de Wet Bopz in december 2019.** Als er verzoeken voor Rechterlijke Machtigingen in 2019 worden aangevraagd na 15-12-2019 dan is de resterende tijd in 2019 te kort om deze nog correct te kunnen verwerken.
- **Voorlopige machtigingen en voorwaardelijke machtigingen.** Als er in 2019 vanaf juli VM's en VW's worden aangevraagd en de looptijd ongelukkig wordt gekozen, kan dit tot problemen leiden.
- **Van IBS naar zorgmachtiging.** Voor het laten volgen van een Zorgmachtiging op een IBS is meer tijd nodig dan bij het laten volgen van een RM op een IBS.
- **Omzetting van langlopende RM's.** De RM's met lange looptijd moeten in elk geval ruim vóór de uiterste datum worden omgezet. Deze uiterste datum is 31-12-2020¹. Als er geen omzetting wordt voorbereid, volgt na de uiterste datum van omzetting expiratie van rechtswege en zit de betrokkene zonder geldige machtiging in een instelling. Het verlengen van de langlopende machtigingen in een ongepland proces kan leiden tot een opeenhoping van zaken en daardoor grote vertraging in de werkprocessen bij GGZ Nederland, OM en Rechtspraak.
- **Overige.** De Rechtspraak moet binnen een termijn van 3 weken uitspraak gaan doen anders is een bestaand verzoek niet meer geldig (bij inwerkingtreding van de Wvvgz vervalt nawerking). Algemeen geldt dat de werklast als gevolg van de Wvvgz zal toenemen (er zijn meer stappen te zetten in de dezelfde tijd).

De knelpunten zijn compleet genoemd in bijlage 1. Bij deze knelpunten is waar mogelijk cijfermatige onderbouwing ten behoeve van de indicatie van de werklast toegevoegd.

3. Oplossingen, uitgangspunten en afspraken

Onderstaande afspraken hebben tot doel te voorkomen dat er voor patiënten onbedoeld een machtigingsloze periode ontstaat en de werkdruk voor zorgaanbieders, OM en rechtspraak zo goed mogelijk te spreiden over de laatste maanden van 2019 en de eerste maanden van 2020.

¹ Met de vaststelling van de Aanpassingswet 35 087 op 18 juni 2019 in de Tweede Kamer, is de termijn van 6 maanden in Wvvgz, artikel 15: 1, lid 2, gewijzigd in 12 maanden. Zie hiervoor de Nota van wijziging van de aanpassingswet (35 087).

Alle partijen wordt verzocht er rekening mee te houden dat de werkdruk vanaf november 2019 tot juli 2020 groter zal zijn dan gebruikelijk. Gevraagd wordt om daar rekening mee te houden en te zorgen voor voldoende **beschikbare capaciteit**.

De volgende afspraken zijn gemaakt:

GGZ-instellingen m.b.t. rechterlijke machtigingen

- **In de maand juli 2019** graag alleen VM-en/VWM-en aanvragen met een looptijd van max. 5 maanden en **in de maand augustus 2019** voor een looptijd van 4 maanden, zodat alle vervolgaanvragen uiterlijk in november 2019 bij het OM worden ingediend en niet in december 2019.
- **Vanaf 1 september 2019** kunnen VM-en/VWM-en gewoon voor 6 maanden worden aangevraagd. De MVV-en en NVWM-machtigingen graag aanvragen met een looptijd van precies 6 maanden (en niet van 1 jaar). Dat spreidt de werkdruk in 2020 bij de vervolgaanvragen over de maanden maart t/m juni 2020. Bij verlenging van het overgangsrecht naar 12 maanden geldt deze beperking niet en kunnen vervolgmachtigingen gewoon voor 1 jaar worden aangevraagd.
- **Tot uiterlijk 15 december 2019** kunnen zorgaanbieders hun volledige aanvraag voor een rechterlijke machtiging Bopz indienen bij het OM. Het OM kan op 31 december 2019 geen aanvragen meer aannemen en voor 1 januari 2020 indienen vanwege beperkte openstelling van zowel het OM als de rechtbanken.
De laatste twee weken van december is er minder capaciteit bij het OM. Daarnaast moet het OM een verzoekschrift kunnen indienen op een werkdag dat de rechtbank open is.
- **Uiterlijk op 15 december 2019** moet voor patiënten wiens Bopz-machtiging afloopt in periode 31.12.2019 t/m 1.3.2020 een vervolg Bopz-machtiging zijn aangevraagd. Het is belangrijk dat zorgaanbieders patiënten in beeld hebben om te voorkomen dat een machtigingsloze periode ontstaat. Als dat betekent dat de aanvraag meer dan 6 weken van tevoren moet worden gedaan, dan dient deze van onderstaande motivering te worden voorzien: "de voorbereidingsperiode voor het verkrijgen van een ZM (Wvvgz) neemt tot ongeveer 8 weken in beslag en kan pas gestart worden op 2 januari 2020". Ook op de zitting moeten zorgaanbieders voorbereid zijn om een toelichting te geven op de duur waarvoor en de termijn waarbinnen de machtiging is aangevraagd.

GGZ-instellingen m.b.t. IBS-en

- Voor **op of na 10 december 2019** afgegeven voortgezette **IBS-en** moeten zo snel mogelijk een VM/VWM worden aangevraagd zodat het OM deze nog vóór 31 december 2019 kan indienen.

- Let op: voortzetting IBS-en afgegeven op **23, 24, 30 en 31 december 2019** lopen tot en met **13, 14, 20 en 21 januari 2020** als Crisismaatregel (CM) in de zin van de Wvvgz. Dan zal de zorgaanbieder op **2 januari 2020** onmiddellijk met de procedure voor een aanvraag ZM ex art. 7:11 van de Wvvgz moeten starten om de aanvraag bij het OM op zijn laatst 1 dag vóór de afloop van de voortgezette CM te kunnen doen. Als het OM niet tijdig het verzoek heeft kunnen indienen, is er geen nawerking en ontstaat een machtigingsloze periode.
- Zorgaanbieders moeten alert zijn op reeds afgegeven machtigingen met een looptijd van meer dan een jaar. Die lopen vanwege de overgangstermijn in de Wvvgz dus allemaal af op 31 december 2020.

Openbaar Ministerie

- Vanaf **juli 2019**, indien de GGZ geen motivering voor het aanvragen voor een afwijkende termijn geeft, deze motivering graag in het verzoek opnemen, desnoods met apart memo
- In de maanden **november en december 2019** aanvragen voor Bopz-machtigingen z.s.m. indienen bij de rechtbank.
- Ten behoeve van de **laatste weken van 2019** afspraken maken met plaatselijke rechtbank voor indiening verzoeken tijdens blokdagen en oudejaarsdag.

Rechtspraak

- De rechtspraak wordt verzocht er rekening mee te houden dat onder de Wvvgz een uitspraak binnen 3 weken na indiening verzoekschrift tot een ZM moet worden gedaan. Bij gebrek aan een uitspraak vervalt de lopende zorgmachtiging.
Bopz-machtigingen die een looptijd hebben tot in 2020, maar aflopen voor de rechter een uitspraak heeft gedaan op een vervolgvraag tot een ZM (Wvvgz), behouden volgens ons hun geldigheid tot de rechter uitspraak heeft gedaan vanwege de nawerking op grond van de wet Bopz/jurisprudentie Hoge Raad
- Het OM zal in gevallen waarin de Bopz machtiging afloopt in de periode januari-februari 2020 veel eerder dan de aangegeven wettelijke termijn een nieuwe Bopz machtiging aanvragen om een machtigingsloze periode te voorkomen. Aan de rechtspraak wordt verzocht het OM ontvankelijk te laten zijn in een dergelijk "te vroeg" verzoek waarbij de volgende tekst in de beschikking van de rechtbank kan worden opgenomen: "De op dit moment nog lopende Bopz-machtiging, waarvoor al eind 2019 een vervolgmachtiging is gevraagd, loopt af in de periode van 1 januari 2020 tot 1 maart 2020. Wanneer het OM voornemens is (of: van plan is) een vervolgmaatregel te verzoeken, duurt de voorbereiding daarvan ongeveer acht weken. Die voorbereiding kan pas starten op 1 januari 2020 en dus pas na ongeveer 1 maart 2020 worden afgerond. Gelet hierop wijst de rechtbank het onderhavige verzoek toe....." (conform de tekst van het verzoek).

- Opgemerkt wordt dat, omdat de nieuwe beschikking uitvoerbaar bij voorraad is, de oude machtiging (waarvan feitelijk de geldigheidsduur nog niet is verstreken) komt te vervallen omdat het niet mogelijk is dat er twee titels naast elkaar bestaan.

4. Rechtspositie

Vanaf de inwerkingtreding van de Wvvgz en de Wzd met ingang van 1 januari 2020, gelden - gezien het overgangsrecht tijdelijk drie rechtsregimes voor cliënten: de Wet Bopz, de Wvvgz en de Wzd.

De Bopz blijft van toepassing op

- cliënten met een psychische stoornis die een onder de Wet Bopz verleende rechterlijke machtiging of IBS hebben gekregen (voor de geldigheidsduur van de afgegeven machtiging, maar uiterlijk tot 31 december 2020);
- cliënten met een psychogeriatrische aandoening of verstandelijke beperking waarvan het Bopz behandelplan voor 1 juli 2020 nog niet is omgezet conform de Wzd procedure (geldt bij inwerkingtreding op 1 januari 2020 tot uiterlijk 1 juli 2020);

De Wvvgz is van toepassing op

- cliënten met een psychische stoornis (vanaf 1 januari 2020) die een crisismaatregel of een zorgmachtiging opgelegd hebben gekregen op grond van de Wvvgz.

De Wzd is van toepassing op cliënten

- met een psychogeriatrische aandoening of verstandelijke beperking vanaf 1 januari 2020
- cliënten waarvan het behandelplan opgesteld onder de Wet Bopz vóór 1 juli 2020 is omgezet conform de vereisten van de Wzd.

4.1 Wet Bopz

Zolang een reeds afgegeven Bopz-machtiging geldig is, blijft de Wet Bopz van toepassing op een cliënt, en geldt voor hem/haar een andere rechtspositie dan voor cliënten waarop de Wvvgz van toepassing is. Zij behouden dus in het eerste jaar na inwerkingtreding van de Wvvgz hun "oude" rechtspositie zoals geregeld onder de Wet Bopz. Dit betekent dat nieuwe elementen uit de Wvvgz op hen nog niet van toepassing zijn: zo krijgen zij minder bijstand van een advocaat, de rol van de patiëntenvertrouwenspersoon is kleiner, de voorkeuren van de patiënt/cliënt worden niet opgenomen in de zorgkaart, de rol van de familie is beperkter etc. Ook moeten cliënten zich nog kunnen wenden tot een interne klachtencommissie van het psychiatrische ziekenhuis, hetgeen betekent dat deze klachtencommissies moeten blijven bestaan naast de oprichting van (nieuwe) regionale klachtencommissies onder de Wvvgz en Wzd, tenzij deze commissies worden samengevoegd. Het is dus belangrijk te weten welke rechtsregime op welke cliënt van toepassing is tijdens het "overgangsjaar 2020". Hieronder wordt hierop nader ingegaan.

4.2 Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (Wvvgz)

Het overgangsrecht in de Wvvgz is geregeld in artikel 15 e.v. Samengevat houdt het overgangsrecht het volgende in²:

- De Wet Bopz blijft van toepassing op de verleende machtigingen (de voorlopige, de voorwaardelijke en die voor voortgezet verblijf, op eigen verzoek en de zelfbindingsmachtiging), voor ten hoogste twaalf maanden (tot en met 31 december 2020). Zie in voetnoot de geldigheidstermijnen onder de Wet Bopz voor deze machtigingen³.
- Dit geldt ook voor de verzoeken die strekken tot de verkrijging van beslissingen van de rechter, officier van justitie, inspecteur, geneesheer-directeur of klachtencommissie die onder de Wet Bopz zijn ingediend ten aanzien van cliënten met een nog geldige Bopz-machtiging, en de beslissingen die daarop voor of na 1 januari 2020 worden genomen. Hetzelfde geldt voor de voor 1 januari 2020 gestarte voorbereidingen voor een IBS.
- Een IBS die onder de wet Bopz is afgegeven (dus voor inwerkingtreding van de Wvvgz) wordt ten behoeve van de verlenging bij inwerkingtreding van de Wvvgz aangemerkt als een crisismaatregel (Wvvgz, artikel 15:1, lid 3).
- Een machtiging tot voortzetting van een IBS die is afgegeven voor 1 januari 2020 en waarvan de geldigheidsduur voortduurt na 1 januari 2020, wordt ten behoeve van een verzoek tot een zorgmachtiging na inwerkingtreding van de Wvvgz aangemerkt als een voortgezette crisismaatregel (Wvvgz, artikel 15:1, lid 4).
- Na afloop van die twaalf maanden (dan wel op een eerder moment, als de duur van de machtiging eerder is verstreken), moet (zo nodig) een nieuwe zorgmachtiging worden aangevraagd met toepassing van de regels uit de Wvvgz (Wvvgz, artikel 15:1, lid 2).

Conclusie:

Alle onder de Wet Bopz afgegeven machtigingen moeten tijdig (dat wil zeggen tijdig voor afloop van de geldende machtiging, maar uiterlijk voor 1 januari 2021) worden

² Zie bijlage 1 voor de tekst van de wet en de memorie van toelichting op het artikel.

³ Artikel 15:1, tweede lid Wvvgz regelt dat verschillende machtigingen van rechtswege vervallen uiterlijk zes maanden na inwerkingtreding van de Wvvgz (dus uiterlijk per 1 juli 2020). Het gaat om de volgende machtigingen:

- Artikel 2, eerste lid: Voorlopige machtiging op verzoek van de OvJ; Heeft een geldigheidsduur van ten hoogste zes maanden (Wet Bopz, artikel 10)
- Wet Bopz, artikel 14a, eerste lid: Voorwaardelijke machtiging;
- (Wet Bopz, artikel 14d, tweede lid); Heeft een geldigheidsduur van ten hoogste zes maanden. De rechter kan deze termijn verlengen (Wet Bopz, artikel 14c, eerste lid). De rechter kan een nieuwe machtiging verlenen met een geldigheidsduur van een jaar.
- Wet Bopz, artikel 15, eerste lid: Machtiging tot voortgezet verblijf (na een voorlopige machtiging). Geldigheidsduur van max een jaar (artikel 17, derde lid)
- Artikel 32, eerste lid: Rechterlijke machtiging op eigen verzoek: Niet langer dan een jaar en niet korter dan een half jaar. (artikel 34, eerste lid).
- Artikel 34f, eerste lid: Zelfbindingsmachtiging; De zelfbindingsmachtiging heeft een geldigheidsduur van ten hoogste de in de verklaring vastgelegde duur van de behandeling. (34I, derde lid).

omgezet naar de Wvggz. Lukt dit niet, dan vervalt de juridische rechtmatigheid van de afgegeven rechterlijke machtigingen en mag er geen verplichte zorg aan de cliënt (meer) worden verleend.

4.3 Wet Zorg en Dwang (Wzd)

Het overgangsrecht in de Wzd is geregeld in artikel 76 e.v.⁴. De hoofdregel is dat de Wzd vanaf 1 januari 2020 *direct* van toepassing wordt op alle rechterlijke machtigingen en IBS-en voor opname en verblijf die zijn afgegeven onder de werking van de Wet Bopz (zij worden nl van rechtswege omgezet, zie Wzd, artikel 76, lid 2 en lid 4).

Verder bepaalt dit artikel:

1. Lid 1. De Wet Bopz blijft van toepassing op (lid 1):
 - alle verzoeken die krachtens de Wet Bopz zijn ingediend en die strekken tot het verkrijgen van een beslissing door de rechter, de officier, de inspecteur, de geneesheer-directeur of de klachtencommissie⁵, en de beslissingen daarop, genomen voor of na inwerkingtreding van de Wzd;
 - De voor 1 januari 2020 aangevangen voorbereiding van een IBS en de beslissing daarop voor of na inwerkingtreding;
2. Lid 2. In afwijking van lid 1, onder c en d, worden besluiten en machtigingen verleend op grond van Wet Bopz, artikel 60⁶, 3⁷, 15⁸ en 32⁹ met ingang van 1 januari 2020 gelijkgesteld met het besluit van het CIZ tot opname en verblijf zonder rechterlijke machtiging (o.g.v. Wzd, artikel 21) en de rechterlijke machtiging tot opname en verblijf (Wzd, artikel 24)¹⁰.
3. Lid 3. Binnen uiterlijk 6 maanden (na 1 januari 2020) moeten alle onder de Wet Bopz afgegeven behandelplannen zijn omgezet conform Wzd, artikel 5 tot en met 11 (opstellen zorgplan inclusief zo nodig doorlopen stappenplan). Gedurende de tijd dat de zorgaanbieder de behandelplannen nog niet heeft omgezet conform de Wzd blijven bepaalde artikelen uit de Wet Bopz ten aanzien van die betrokken cliënt nog dat half jaar van kracht:
 - Wet Bopz, artikel 38, lid 5, 6 en 7:
 - Lid 5: bij verzet tegen behandelingsplan kan gedwongen zorg alleen als dit noodzakelijk is om gevaar voor zichzelf of anderen af te wenden;
 - Lid 6: Geneesheer-directeur geeft begin en einde dwangbehandeling door aan inspecteur¹¹;

⁴ Voor een exacte weergave zie bijlage 2 en de bijbehorende Memorie van Toelichting.

⁵ als bedoeld in Wet Bopz, artikel 41

⁶ Opneming in zwakzinnigeninrichtingen en verpleeginrichtingen zonder rechterlijke tussenkomst op basis van een voordracht van de indicatiecommissie (CIZ).

⁷ Voorlopige machtiging indien betrokkene blijkt geeft van verzet tegen opname of verblijf.

⁸ Machtiging tot voortgezet verblijf.

⁹ Rechterlijk machtiging op eigen verzoek voor opname of verblijf.

¹⁰ WJZ had gesteld "Dit houdt dus in dat de overige machtigingen dus onder artikel 76, eerste lid vallen: de Wet Bopz blijft van toepassing". Echter voor de VG sector zijn er geen andere soort machtigingen die afgegeven worden.

¹¹ Hij gebruikt hiervoor het Meldingsformulier Dwangbehandeling bij aanvang en einde.

- Lid 7: onderzoek van de inspecteur naar de vraag of de beslissing - om tot gedwongen zorg over te gaan bij verzet (van lid 5) – zorgvuldig is genomen en of de uitvoering van de behandeling zorgvuldig is geschied (individuele toetsing).
 - Wet Bopz, artikel 41: Klacht indienen tegen bestuur psychiatrisch ziekenhuis. Klachtencommissie informeert de inspecteur over de beslissing of het niet in behandeling nemen van de klacht;
 - Wet Bopz, artikel 41a: Klager kan de inspecteur verzoeken binnen 6 weken een verzoekschrift bij rechtbank in te dienen indien klacht niet gegrond wordt bevonden of indien er niet is beslist. Inspecteur kan hiervan afzien als hij klacht kennelijk niet ontvankelijk acht; De klachtencommissie stuurt afschrift beslissing aan IGJ.
 - Wet Bopz, artikel 41b: de inspecteur kan tevens een verzoek tot schadevergoeding bij rechtbank indienen in de procedure van artikel 41a;
 - Wet Bopz, artikel 42: de inspecteur kan verzoekschrift indienen bij rechtbank over noodzaak een behandeling toe te passen bij een patiënt die zich tegen de behandeling verzet;
 - Hoofdstukken IX en XI (taak Staatstoezicht en Strafbepalingen).
4. Lid 4. Een krachtens de Wet Bopz verleende IBS waarvan de geldigheidsduur doorloopt na 1 januari 2020, wordt ten aanzien van een aanvraag voor een rechterlijke machtiging of machtiging tot voortzetting van een IBS aangemerkt als een last tot IBS als bedoeld in Wzd, artikel 29, lid 1.

Conclusie:

Er kan – in tegenstelling tot onder de Wvvgz - geen “gat” vallen in de rechtmatigheid van de afgegeven rechterlijke machtigingen, mits alle behandelplannen binnen zes maanden zijn omgezet naar de eisen van de Wzd (dus ook de behandelplannen zonder opname). Alle onder de Wet Bopz afgegeven rechterlijke machtigingen worden in elk geval automatisch (dat wil zeggen van rechtswege) omgezet naar Wzd-rechterlijke machtigingen. Zolang de Bopz-behandelplannen nog niet omgezet zijn naar de Wzd (dat moet uiterlijk 1 juli 2020), blijven bepaalde artikelen van de Wet Bopz van toepassing op die behandelplannen.

5. VRAGEN

5.1 Wvvgz

Wat betekent “de Wet Bopz blijft van toepassing op” in de Wvvgz?

Betekent dit dat de Wet Bopz in haar volle omvang van toepassing is, dus naast de wijze van doorlopen van de procedures tot afgifte van machtigingen en IBS-en ook ten aanzien van de rechtspositie, rol PBP/CVP, het wenden tot een interne klachtencommissie (ipv regionale klachtencommissie) etc.? Met andere woorden, dat deze cliënten een andere rechtspositie hebben dan cliënten die een machtiging krijgen onder de Wvvgz/Wzd?

Het overgangsrecht heeft als doel te waarborgen dat alle lopende procedures afgerond kunnen worden en de dwangbehandeling die wordt verleend voortgezet kan worden. De Wet Bopz is gedurende de overgangstermijn dan ook in volle omvang van toepassing op de lopende rechterlijke machtigingen die onder de Wet Bopz zijn afgegeven, zodat eventuele verzoeken ook onder de Wet Bopz worden afgedaan.

Voor de Wzd geldt dat de Wet Bopz slechts van toepassing is op de lopende procedures en op de behandelplannen die nog niet zijn omgezet naar zorgplannen. Echter, gezien de knelpunten die hier worden aangestipt, is een pragmatische benadering ten aanzien van het overgangsrecht op zijn plaats.

De inhoudelijke rechtspositionele waarborgen uit de Wet Bopz moeten in ieder geval worden toegepast op cliënten die onder het overgangsrecht vallen. Tegelijkertijd is er geen praktisch bezwaar om bovenop deze Wet Bopz-waarborgen alvast de extra rechtsbescherming toe te passen die de Wvvgz en Wzd bieden. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan toegang tot de familievertrouwenspersoon, of het laten opnemen van de voorkeuren van een cliënt in een zorgkaart. Hierover kunnen eventueel nog afspraken worden gemaakt (tussen de Inspectie voor de Gezondheidszorg en Jeugd -hierna: IGJ - en koepelorganisaties).

De IGJ kan gedurende de werking van het overgangsrecht niet handhaven op nieuwe elementen uit de Wvvgz ten aanzien van de zorg bij cliënten waarop de zorgaanbieder Wet Bopz volledig moeten toepassen. Denk aan de situatie dat de zorgaanbieder voor deze cliënten geen zorgkaart heeft opgesteld (dit is nieuw geregeld in Wvvgz, artikel 5:12 en staat niet voorgeschreven in de Wet Bopz). Opgemerkt zij dat dit, hoewel juridisch de meest zuivere lijn, zeker niet de meest pragmatische en cliëntvriendelijke benadering voor de cliënt is.

Kan de Bopz-historie worden meegerekend voor de duur van de Zorgmachtiging? (Wvvgz, artikel 6:5)

Nee, op dit moment kan dat niet volgens de wet. Er is een wetswijziging in voorbereiding waardoor dit wel mogelijk wordt.

5.2 Wzd

In hoeverre is de Wet Bopz (geheel of gedeeltelijk?) van toepassing op behandelplannen die op 1 juli 2020 nog niet zijn omgezet naar een zorgplan zoals geregeld onder de Wzd? Wat is hiervan het (juridische) gevolg?

Artikel 76, derde lid, gaat over beslissingen die op grond van de Wet Bopz voor inwerkingtreding zijn afgegeven. Op grond van het tweede lid worden deze beslissingen omgezet naar een Wzd-machtiging. Het is noodzakelijk dat bestaande behandelplannen zo snel mogelijk worden omgezet. Als er nog geen zorgplan (met onvrijwillige zorg) is op het moment dat het overgangsrecht eindigt (of het behandelplan is niet tijdig omgezet), kan er geen onvrijwillige zorg worden verleend op grond van dat behandelplan. Het behandelplan kan namelijk geen grondslag meer vormen om onvrijwillige zorg te verlenen.

Wat geldt er nog uit de Wet Bopz voor Wzd cliënten?

Voor de cliënten waarvan het behandelingsplan niet voor 1 juli 2020 is omgezet naar de Wzd, blijft o.a. gelden dat de "Melding aanvang en beëindiging van de dwangbehandeling" nog bij IGJ gemeld moet worden (Wet Bopz, Artikel 38 lid 6). De andere meldingsplichten die onder de Wet Bopz gelden voor de sector V&V en GZ zijn niet meer van toepassing¹². A contrario redenerend zijn, omdat het overgangsrecht voor deze groep expliciet bepaalt welke artikelen uit de Wet Bopz nog van kracht zijn, de andere artikelen uit de Wet Bopz niet meer van toepassing. Klopt dit?

Deze a contrario-redenering klopt. Gedurende de overgangstermijn zijn alleen de expliciet genoemde bepalingen uit de Wet Bopz van toepassing. Wel is het zo dat artikel 76 derde lid de overgangstermijn op zes maanden voor het behandelplan stelt. Na deze periode kan er geen verplichte zorg meer worden verleend op basis van het behandelplan.

Zijn de niet genoemde artikelen uit de Wet Bopz wel of niet van toepassing?

Artikel 76 lid 1 schrijft exact voor welke artikelen uit de Wet Bopz van toepassing blijven. Betekent deze opsomming in lid 1 dat de overige bepalingen uit de Wet Bopz dan niet meer gelden?

Artikel 76 lid 2 Wzd bepaalt kort gezegd dat de Bopz-rechterlijke machtigingen, respectievelijk de artikel 60-plaatsingen automatisch omgezet worden naar Wzd-rechterlijke machtigingen tot onvrijwillige opname en verblijf, respectievelijk opname en verblijf zonder rechterlijke machtiging op grond van een besluit van

¹² Voor de groep V&V en GZ geldt dat de Middelen of maatregelen (bij aanvang en beëindiging) op grond van artikel 39 lid 3 niet gemeld hoeven te worden, net zomin als afwijzing overplaatsingsverzoek (43 lid 3), beslissing op ontslagverzoek (49 lid 2), maandlijsten (58 lid 1 en 3) en ongeoorloofde afwezigheid en terugkeer na ongeoorloofde afwezigheid (58 .id 3). Zie voor meer [details](#).

het CIZ. Voor het overgangsrecht betekent dit dus dat de Wet Bopz 'slechts' van toepassing blijft op de aanvraagprocedures voor machtigingen die op 1 januari 2020 nog lopen. Zodra echter een beslissing is genomen op een lopende procedure, wordt deze omgezet naar de Wzdkern-rechterlijke machtiging. Daarnaast blijft de Wet Bopz gedurende de overgangstermijn van zes maanden gelden voor de behandelplannen die nog niet zijn omgezet naar zorgplannen onder de regels van de Wzd. Wel is voor de Wzd van belang dat de behandelplannen tijdig (handmatig) worden omgezet naar zorgplannen. Op de machtigingen die na inwerkingtreding zijn verleend kan direct de Wzd worden toegepast, omdat die van rechtswege worden omgezet naar een Wzd machtiging.

Wat geldt voor Korsakov en Huntington en NAH patiënten?

Wat geldt voor mensen met Korsakov, Huntington en NAH (niet aangeboren hersenafwijkingen) per 1 januari 2020? Zijn dit psychiatrische stoornissen of gelijkgestelde aandoeningen conform Wzd, artikel 1, lid 4? Onder welk rechtsregime vallen zij?

Zolang er geen gelijkgestelde aandoeningen (op grond van de bepaling van Wzd, artikel 1, vierde lid) zijn aangewezen, vallen Korsakov en Huntington onder de reikwijdte van de Wvvgz. In geval van NAH is dwang alleen mogelijk op grond van de WGBO.

Is de conclusie juist dat er een geheel afwijkend juridisch regime is voor de Wvvgz en de Wzd ten aanzien van wat wel of niet onder de Wet Bopz nog geldt gedurende het eerste halfjaar (of hele eerste jaar)?

De regimes zijn inderdaad afwijkend. In beide gevallen blijft de Wet Bopz gedurende de overgang van toepassing op de aanvraagprocedures die tot dwangbehandeling moeten leiden. Het overgangsrecht verschilt echter waar het gaat om de lopende machtigingen voor dwangbehandeling: bij de Wzd worden deze (afgezien van de behandelplannen) automatisch omgezet, terwijl voor de Wvvgz de Bopz-machtigingen geldig blijven voor de duur waarvoor ze zijn afgegeven, maar uiterlijk tot 1 jaar na inwerkingtreding van de Wvvgz.

Moeten zorgaanbieders de eigen interne klachtencommissie in stand houden?

Moeten zorgaanbieders de eigen interne klachtencommissies in stand houden gedurende het eerste halfjaar voor de Wzd dan wel gedurende het eerste jaar voor de Wvvgz, terwijl de Wvvgz en de Wzd ook voorschrijven dat zorgaanbieders vanaf 1 januari 2020 moeten zijn aangesloten bij regionale (externe) klachtencommissies?

Klachtencommissies van zorginstellingen ([art. 41 Wet Bopz](#)) en rechtbanken ([art. 2 t/m 35; 14d; 34, 42, 43 Wet Bopz](#)) hebben en houden een meldingsplicht bij de Inspectie voor de Gezondheidszorg en Jeugd.

De klachten van cliënten in het overgangsrecht moeten inhoudelijk behandeld worden conform de Wet Bopz. Als een cliënt die binnen het overgangsrecht valt de externe klachtencommissie aanschrijft, is niet uitgesloten dat deze klachtencommissie de klacht wel in behandeling kan nemen, mits de klacht inhoudelijk op grond van de Wet Bopz wordt afgedaan. Het staat de

zorgaanbieder vrij om een bestaande klachtencommissie gedurende de overgangstermijn al zodanig in te richten dat aan de eisen van de Wvvgz en de Wzd wordt voldaan. Als deze ervoor kiest om daarom voorlopig twee commissies aan te houden, staat hem dat vrij. Het overgangsrecht verplicht de zorgaanbieder echter niet om een externe klachtencommissie aan te bieden aan cliënten die onder het overgangsrecht vallen.

6. BIJLAGEN

6.1 Knelpunten in de uitvoering van het overgangsrecht

Dit document is los bijgevoegd.

6.2 Overgangsbepalingen Wvggz

Artikel 15:1 Wvggz

1. De Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen blijft van toepassing op:

- a. verzoeken die krachtens die wet zijn ingediend en die strekken tot het verkrijgen van een beslissing door de rechter, de officier, de inspecteur, de geneesheer-directeur of de commissie, bedoeld in artikel 41, tweede lid, van die wet;
- b. de vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet aangevangen voorbereiding van een last tot inbewaringstelling door de burgemeester, bedoeld in artikel 20 van die wet;
- c. een beslissing als bedoeld in de onderdelen a of b die vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet is genomen;
- d. een beslissing die met toepassing van de onderdelen a of b na het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet is genomen;
- e. gedragingen alsmede beslissingen, anders dan bedoeld in de onderdelen c en d, ten aanzien van een persoon waarvoor een machtiging of last tot inbewaringstelling als bedoeld in die wet geldt.

2. In afwijking van het eerste lid, onderdelen c en d, vervalt een machtiging als bedoeld in de artikelen 2, eerste lid, 14a, eerste lid, 14d, tweede lid, 15, eerste lid, 32, eerste lid, en 34f, eerste lid, van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen uiterlijk zes maanden na inwerkingtreding van deze wet. **Met de vaststelling van de Aanpassingswet 35 087 op 18 juni 2019 in de Tweede Kamer, is de termijn van 6 maanden in Wvggz, artikel 15:1, lid 2, gewijzigd in 12 maanden. Zie hiervoor de Nota van wijziging van de aanpassingswet (35 087).**

3. Een krachtens de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen verleende last tot inbewaringstelling, waarvan de geldigheidsduur op het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet nog niet is verstreken, wordt voor de toepassing van hoofdstuk 7, paragraaf 5, aangemerkt als een crisismaatregel.

4. Een krachtens de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen verleende machtiging tot voortzetting van de inbewaringstelling, waarvan de geldigheidsduur op het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet nog niet is verstreken, wordt voor de toepassing van hoofdstuk 7, paragraaf 6, aangemerkt als een machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel.

Artikel 15:2 Wvggz

Een door Onze Minister op grond van artikel 1, eerste lid, onderdeel h, van de Wet

bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen als psychiatrisch ziekenhuis aangemerkte zorginstelling of afdeling daarvan wordt door Onze Minister ambtshalve opgenomen in het register, bedoeld in artikel 1:2.

6.3 Memorie van toelichting Wvvgz

Het overgangsrecht in artikel 15:1 verwijst kortweg naar alle verzoeken die strekken tot het verkrijgen van een beslissing door de rechter, de officier, de inspecteur, de geneesheer-directeur of de commissie, bedoeld in artikel 41, tweede lid, van de Wet Bopz, zodat de Wet Bopz van toepassing blijft op alle lopende verzoeken die strekken tot een beslissing van voornoemde functionarissen of commissie. Op die manier kunnen de reeds aangevangen procedures worden afgehandeld onder eenzelfde wettelijk regime. Voorts is het eerste lid zodanig aangevuld dat de Wet Bopz ook van toepassing blijft op beslissingen die na inwerkingtreding van de wet zijn genomen met toepassing van het eerste lid, onderdelen a en b. Daarbij kan worden gedacht aan beslissingen in het kader van de verlening van machtigingen maar ook aan beslissingen over klachten of schadevergoeding. Onderdeel b is toegevoegd omdat de Wet Bopz ter zake van de inbewaringstelling geen aanvraag of verzoek kent. Verder is in onderdeel e verduidelijkt dat de Wet Bopz (waaronder ook de bepalingen over toezicht en handhaving) van toepassing blijft met betrekking tot andere beslissingen, zoals beslissingen tot dwangbehandeling en het toepassen van middelen of maatregelen, en gedragingen ten aanzien van een persoon waarvoor een machtiging of last tot inbewaringstelling als bedoeld in de Wet Bopz is getroffen, gedurende de periode dat de Wet Bopz nog op die beslissingen van toepassing is.

In het tweede lid is nu bepaald dat de toepasselijkheid van de Wet Bopz op de verleende machtigingen ten hoogste zes maanden geldig blijft. Na afloop van die zes maanden (dan wel op een eerder moment, als de duur van de machtiging eerder is verstreken), moet zo nodig een machtiging worden aangevraagd met toepassing van de Wvvgz.

Doordat in het derde lid een nog geldende last tot inbewaringstelling voor de toepassing van hoofdstuk 7, paragraaf 5, wordt aangemerkt als een crisismaatregel, kan een verlenging van de last tot inbewaringstelling geschieden op grond van de onderhavige wet.

In het vierde lid is een overeenkomstige regeling opgenomen voor nog een nog geldende machtiging tot verlenging van de last tot inbewaringstelling.

Artikel 15:2

Dit artikel bepaalt dat onder Wet Bopz geregistreeerde psychiatrische ziekenhuizen ambtshalve worden opgenomen in het openbaar register, bedoeld in artikel 1:2. De aldus onder de Wet Bopz geregistreeerde zorgaanbieder hoeft hiervoor geen actie te ondernemen.

6.4 Overgangsbepalingen Wet zorg en dwang

Artikel 76 Wzd

1. De Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen blijft van toepassing op:

- a. verzoeken die krachtens die wet zijn ingediend en die strekken tot het verkrijgen van een beslissing door de rechter, de officier, de inspecteur, de geneesheer-directeur of de commissie, bedoeld in artikel 41, tweede lid, van die wet.
- b. de vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet aangevangen voorbereiding van een last tot inbewaringstelling door de burgemeester, bedoeld in artikel 20 van die wet;
- c. een beslissing als bedoeld in onderdeel a of b die vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet is genomen;
- d. een beslissing die met toepassing van onderdeel a of b na het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet is genomen.

2. In afwijking van het eerste lid, onder c en d, worden een besluit en een machtiging als bedoeld in de artikelen 60, onderscheidenlijk 3, 15, eerste lid, en 32, eerste lid, van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen gelijkgesteld met een besluit, als bedoeld in artikel 21, tweede lid, onderscheidenlijk een machtiging tot opname en verblijf als bedoeld in artikel 24, eerste lid.

3. Ten aanzien van een cliënt die op het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet is opgenomen met toepassing van hoofdstuk II of hoofdstuk VIII van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen en waarvoor op dat tijdstip reeds een behandelplan als bedoeld in artikel 38 van die wet is opgesteld, voldoet de zorgaanbieder zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval binnen zes maanden na het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet, aan de artikelen 5 tot en met 11. Gedurende de periode waarin de zorgaanbieder ten aanzien van de betrokken cliënt nog niet heeft voldaan aan de artikelen 5 tot en met 11, doch ten hoogste gedurende de zes maanden, bedoeld in de eerste volzin, blijven de artikelen 38, vijfde, zesde en zevende lid, 41, 41a, 41b, 42, en de hoofdstukken IX en XI van die wet ten aanzien van de betrokken cliënt van toepassing.

4. Een krachtens de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen verleende last tot inbewaringstelling, waarvan de geldigheidsduur op het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet nog niet is verstreken, wordt voor de toepassing van hoofdstuk 3, paragraaf 2.6, aangemerkt als een last tot inbewaringstelling als bedoeld in artikel 29, eerste lid.

Artikel 77a Wzd

Een door Onze Minister op grond van artikel 1, eerste lid, onderdeel h, van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen als verpleeginrichting of zwakzinnigeninrichting aangemerkte zorginstelling of afdeling daarvan wordt door Onze Minister ambtshalve opgenomen in het register, bedoeld in artikel 20, eerste lid.

6.5 Memorie van toelichting Wzd

In artikel 76 is geregeld dat bij inwerkingtreding van de Wzd die wet direct van toepassing is voor cliënten die zijn opgenomen met een machtiging op grond van de Wet Bopz.

Eerste lid

Artikel 76, eerste lid, onder a, regelt dat de Wet Bopz van toepassing blijft op alle verzoeken die strekken tot een beslissing door de rechter, de officier, de inspecteur, de geneesheer-directeur of de commissie, bedoeld in artikel 41, tweede lid, van die wet. Hierdoor wordt bewerkstelligd dat de reeds aangevangen procedures kunnen worden afgehandeld onder eenzelfde wettelijk regime.

Omdat de Wet Bopz ter zake van de inbewaringstelling geen aanvraag of verzoek kent, is onderdeel b toegevoegd. Voorts is in het eerste lid bepaald dat de Wet Bopz niet alleen van toepassing blijft op alle beslissingen die voor de inwerkingtreding van de onderhavige wet zijn genomen, maar ook op beslissingen die met toepassing van de onderdelen a en b zijn genomen na inwerkingtreding van deze wet. Daarbij kan worden gedacht aan beslissingen in het kader van de verlening van machtigingen, maar ook aan beslissingen over klachten of schadevergoeding.

Tweede lid

In het tweede is bepaald dat aanvragen die zijn ingediend voor op het moment dat deze wet in werking treedt, maar nog behandeld moeten worden, worden behandeld overeenkomstig de Wzd. In het tweede lid is bepaald dat een besluit, als bedoeld in artikel 60 van de Wet Bopz en een machtiging tot opname en verblijf, als bedoeld in de artikelen 3, 15, eerste lid, en 32, eerste lid, van de Wet Bopz, die afgegeven zijn voor de inwerkingtreding van deze wet, en waarvan de geldigheidsduur nog niet verstreken is, gelijkgesteld worden met een besluit, als bedoeld in artikel 21, eerste lid, respectievelijk een machtiging als bedoeld in artikel 24, eerste lid van deze wet. Hiermee wordt voorkomen dat bij inwerkingtreding van deze wet reeds lopende machtigingen en besluiten zouden moeten worden vervangen door machtigingen en besluit in de zin van deze wet.

Derde lid

Een aantal artikelen en hoofdstukken van de Wet Bopz blijft van toepassing gedurende de periode dat ten aanzien van een reeds in de accommodatie verblijvende cliënt met een behandelingsplan, gewerkt wordt aan een zorgplan dat voldoet aan de artikelen 5 tot en met 11 Wzd. Zorgaanbieders hebben na inwerkingtreding van de wet nog maximaal 6 maanden de tijd om de zorgplannen aan te passen of op te stellen overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 5 tot en met 11. Binnen die tijd moet ook het dossier van cliënten conform artikel 16 op orde zijn, en moeten conform artikel 45 de huisregels en conform artikel 52 een schriftelijk overzicht van de Wzd aan de cliënt toekomende rechten aan de cliënter hand gesteld worden.

Vierde lid

Doordat in het vierde lid een nog geldende last tot inbewaringstelling die is verleend krachtens de Wet Bopz, voor de toepassing van hoofdstuk 3, paragraaf 2.6, wordt aangemerkt als een last tot inbewaringstelling als bedoeld in artikel 29, eerste lid, kan een verlenging van de last tot inbewaringstelling geschieden op grond van de Wzd.

Artikel 77a Wzd

Een door Onze Minister op grond van artikel 1, eerste lid, onderdeel h, van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen als verpleeginrichting of zwakzinnigeninrichting aangemerkte zorginstelling of afdeling daarvan wordt door

Dit product is geen voorschrift en geeft invulling aan de operationele afspraken tussen ketenpartners voor gebruik onder de Wvvgz. Deze versie is gebaseerd op de handreikingen die zijn vastgesteld als uitgangspunt voor informatie-uitwisseling tussen ketenpartners. Hieraan kunnen geen rechten worden ontleend. Vragen over dit document kunnen worden gemaild naar ketenbureauwvvgz@minvws.nl.

Onze Minister ambtshalve opgenomen in het register, bedoeld in artikel 20, eerste lid.